

Висновки

Отже, прихильники «неокласичного синтезу» не перебільшували регулюючих можливостей ринку. Проте вони вважали, що в міру ускладнення економічних взаємозв'язків і відносин слід удосконалювати та активно використовувати різноманітні методи державного регулювання. Оскільки мова йде про грошово-кредитне регулювання, це не лише емісія грошей і контроль за грошовим обігом та інфляцією, а й установлення розміру облікової ставки, операції на відкритому ринку, установлення розмірів обов'язкових резервів, регулювання діяльності комерційних банків та кредитних спілок, валютне регулювання тощо. Так, фінансова безпека – вторинна й має забезпечити цей розвиток, захистити його від різного роду загроз, і вторинний характер функції безпеки не зменшує її ролі й значення в об'єктивній фінансовій дійсності [23]. А в сьогоденній реальності розвиток економічного потенціалу гальмується тягарем зростаючого зовнішнього й внутрішнього боргу; погіршенням інфраструктури національної економіки, значним зносом основних засобів тощо. Нейтралізація цих чинників є можливою за умови відродження реального сектора економіки, оздоровлення власної фінансово – кредитної системи, подальшого нарощування фінансового потенціалу країни, зменшення залежності банківської системи від зовнішнього фінансування, активізації інвестувань за рахунок власних коштів та підвищення рівня заощадження домогосподарств, збільшення надходжень до бюджетів шляхом згортання тіньового бізнесу.

Література

1. Дорогунцов С. Сталий розвиток: траєкторія можливостей та обмежень; модель функціонування еколого-економічної системи / С. Дорогунцов, О. Ральчук // Вісник НАН України. – 2000. – №8. – С. 3–4.
2. Сулян В. Государственная поддержка предпринимательств в США (региональный аспект) // Международный журнал «Проблемы теории и практики управления» 1994/ 3. – С. 114.
3. Офіційний сайт Ради Європи (Електронний ресурс) – Режим доступу: coln.Paga – назва з титул. екрана.
4. Статистика України. Науково – інформаційний журнал. 1'2010. – С. 47.

5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Соціально – економічне становище регіонів України: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) / назва з титул. екрана; Сайт Державного комітету у справах національностей та релігій. Департамент у справах біженців та притулку. Мігранти та біженці в Україні (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://scum.gov.ua> / назва з титул. екрана.
6. «Урядовий кур'єр» 24.12. 2009 р., №58. – С. 2–3.
7. «АИФ в Украине» 2009 г., №11; [www/ AIF/ UA/](http://www.aif.ua)
8. [Http:// rut.News.ua/ finance/ 17 mar 2010 / gosdolg.html](http://rut.news.ua/finance/17mar2010/gosdolg.html) /
9. Розраховано за: Статистика України. Науково-інформаційний журнал. 2011/1 – С. 87.
10. Horton M.The Stat of Public Finances: A. Cross – country Fiscal Monitor/ M. Horton, M. Kumar, P. Mauro // IMF Staff Position Note. – Gully 2009. – 32 p.
11. Hemmelgarn The.The 2008 Financial Crisis and Taxation Policy/ The. Hemmelgarn, G.Nicodem / Taxation Paper. – 2010. – No. 20. – 45 p.
12. Ткаченко В. Аналіз впливу податків за рахунок діяльності підприємств // «Економіст», 2010/ 8. – С. 34–37.
13. [Http:// ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua) – Державний комітет статистики України.
14. «Економіст», 2009/2. – С. 22.
15. «Економіст», 2011/1. – С. 18.
16. Кузьменко С. Випробування рядів Фур'є для формалізації структури фінансового ринку / «Економіст», 2011/2. – С. 19.
17. «Урядовий кур'єр», 27 жовтня 2010 р., №200. – С. 4.
18. «Економіст», 2010/2. – С. 37.
19. Україна. Відновлення зростання на засадах справедливості. Меморандум про економічний розвиток України. – Світовий банк, 1999; С. Аржевітін. Легалізація або амністія тіньових доходів як спосіб повернення коштів у легальну економіку / «Економіст», 2010/7. – С. 66–68.
20. [Http:// www. Aerostat.Gov/ us/ operatic 2007 zd/ zd rich/zd u / pi_07U. Html. /](http://www.aerostat.gov.ua/operativ/2007zd/zd_rich/zd_u/pi_07U.html)
21. Статистика України. Науково-інформаційний журнал. 2010/1. – С. 47.
22. Статистика України. Науково-інформаційний журнал. 2009/1. – С. 43.
23. Штангет А.М. Поняття «безпека», «небезпека», «ризик», «загроза»: суть та взаємозв'язок // Формування ринкових відносин в Україні. Зб. наук. праць. – №9 (112). – К., 2010. – С. 38–42.

О.В. НУСІНОВА,
к.е.н., доцент, професор, Міжнародний науково-технічний університет

Методичні підходи до оцінки рівня соціально-економічної безпеки

У статті розглянуті економічні прояви загроз соціально-економічній безпеці підприємства. Запропоновані методичні підходи до оцінки соціально-економічної безпеки, виконано її оцінку на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів України.

Ключові слова: соціально-економічна безпека, гірничо-збагачувальні комбінати.

В статье рассмотрены экономические проявления угроз социально-экономической безопасности предприятия. Предложены методические подходы к оценке

социально-экономической безопасности, выполнена ее оценка на примере горно-обогатительных комбинатов Украины.

Ключевые слова: *социально-экономическая безопасность, горно-обогатительные комбинаты.*

There are the considered economic displays of threats to socio-economic safety of enterprise in the article. Offered methodical approaches to estimation of socio-economic safety, its estimation is executed on the example of ore mining and processing combines of Ukraine.

Постановка проблеми. Безпека підприємства можлива тільки за умови забезпечення балансу інтересів усіх осіб, зацікавлених у результатах діяльності підприємства. До зацікавлених осіб відносяться не лише власники самого підприємства, а й його працівники та всі зовнішні контрагенти, з якими підприємство має взаємовідносини, в тому числі держава. Дійсно, недостатнє урахування інтересів будь-якої зацікавленої особи на користь інших осіб призводить до дестабілізації та погіршення економічного стану підприємства.

Особливо це стосується великих стратегічних підприємств та їх об'єднань, які суттєво впливають на різні аспекти діяльності суспільства. Прикладами таких підприємств в Україні є гірничорудні, що в більшості випадків є містоутворюючими. Ці підприємства впливають не тільки на економічну сферу, а й на соціальну, культурну, політичну та екологічну. Поняття «безпека» є комплексним та багатограним, сфера його застосування протягом усієї історії постійно розширюється, тому в сучасних умовах категорія «безпека» є однією з найскладніших. Економічна безпека підприємства характеризує прояви всіх складових безпеки та включає фінансову, екологічну, ринкову, техніко-технологічну та соціальну складову, а їхня сума і є економічною безпекою підприємства. До соціально-економічної безпеки відносяться безпека праці, кадрова та інформаційна безпека. Розглянемо методичні підходи до їх оцінки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В роботі О.Ф. Новікової [10] детально розглянуті питання забезпечення соціальної безпеки. При цьому широко використовуються соціологічні та психологічні методи дослідження для аналізу соціальної захищеності населення, демографічних проблем.

На нашу думку, в рамках економічної науки ці питання можуть досліджуватися на макrorівні шляхом визначення макроекономічних показників-індикаторів (ВВП на душу населення, рівень безробіття тощо) та порівняння їх з нормативами. Питання забезпечення соціальної безпеки на макrorівні розглянуті, зокрема, у роботах [11, 12]. На рівні економіки підприємств мають бути розглянуті питання кадрового забезпечення підприємства, продуктивності праці. Кадрова та інтелектуальна складова економічної безпеки виділяється в роботах [6, 14, 9, 5].

У роботі [9] до основних показників кадрової складової відносяться продуктивність праці, плинність кадрів, кваліфікацій-

ний рівень персоналу. У роботі [5] по цій складовій виділяються показники новітніх технологій та інновацій, хоча, на нашу думку, ці показники більше відповідають техніко-технологічній складовій. Також даний автор додає показники мотивації персоналу: середня зарплата працівників, соціальні пільги на одного працівника. У роботі [6] додаються показники середнього стажу роботи на підприємстві, кількості неявок, відповідності кваліфікації ступеню складності робіт. У роботі [14] пропонуються показники управлінської повноти, рівнево-ієрархічної повноти, структурно-ієрархічної спеціалізації та раціональності структури управління, що засновані на співвідношеннях чисельності різних категорій персоналу. Недоліком розглянутих методів є різномірність показників та відсутність інтегрального показника по цій складовій безпеки.

Наступною складовою соціально-економічної безпеки є інформаційна. Цей вид безпеки розглянутий у роботах [6, 9, 5]. Для оцінки інформаційної безпеки у роботі [9] використовуються методи рентабельності витрат на здійснення заходів щодо захисту інформації, методи оцінки шкоди від загрози хакерських атак. Поширеним також є метод нечітких множин. При цьому експертним шляхом оцінюється ймовірність подолання системи захисту інформації, ймовірність доставки одиниці інформації до споживача, час доставки та апаратна складність. У роботі [5] використовуються показники частки працівників інформаційних відділів у загальній кількості працівників, частки витрат на забезпечення інформаційної безпеки у загальній величині витрат. У роботі [6] додаються такі показники:

– продуктивність інформації ($\Pi_{ін}$):

$$\Pi_{ін} = \frac{\Pi_{п}}{В_{ін}}, \quad (1)$$

де $\Pi_{п}$ – обсяг промислової продукції;

$В_{ін}$ – витрати на придбання інформаційних ресурсів;

– коефіцієнт інформаційної озброєності ($K_{ін.озб}$):

$$K_{ін.озб} = \frac{В_{ін}}{Ч_{с.с}}, \quad (2)$$

де $Ч_{с.с}$ – середньооблікова чисельність працівників;

– коефіцієнт захищеності інформації ($K_{з.ін}$):

$$K_{з.ін} = \frac{В_{з.ін}}{В_{ін}}, \quad (3)$$

де $В_{з.ін}$ – витрати на захист інформаційних ресурсів.

Також даний автор пропонує визначати інтегральний показник рівня інформаційної безпеки ($K_{іб}$) за формулою:

$$K_{іб} = K_{пi} \times K_{тi} \times K_{сi}, \quad (4)$$

де $K_{пi}$ – коефіцієнт повноти інформації (відношення обсягу інформації, що є в розпорядженні особи, яка приймає рішення, до загального обсягу інформації, необхідної для прийняття цього рішення);

$K_{тi}$ – коефіцієнт точності інформації (відношення обсягу достовірної інформації до загального обсягу інформації);

$K_{сi}$ – коефіцієнт суперечливої інформації (відношення кількості незалежних свідчень на користь ухвалення рішення до загальної кількості незалежних свідчень).

Низький рівень інформаційної безпеки має місце при $K_{ІБ} < 0,3$, середній – до $0,7$, високий – більше $0,7$.

На наш погляд, наведені показники та методичні підходи характеризують не сам рівень соціально-економічної безпеки, а чинники, що на неї впливають. Зазначені чинники не дозволяють визначити втрати, пов'язані з існуванням загроз безпеці підприємства. Таким чином, існуючі методичні підходи до оцінки рівня соціально-економічної безпеки потребують вдосконалення.

Метою статті є аналіз загроз безпеці праці, кадровій та інформаційній безпеці, визначення втрат, пов'язаних з погіршенням безпеки, та оцінка складових соціально-економічної безпеки гірничо-збагачувальних комбінатів України.

Виклад основного матеріалу. Прямі загрози соціально-економічній безпеці можна поділити на дві групи:

1) загрози сплати штрафу за порушення законодавства та встановлених нормативів;

2) загрози зупинки діяльності підприємства при грубому порушенні нормативів, встановлених державними контролюючими органами.

Слід зазначити, що штрафи, встановлені за порушення законодавства про охорону праці є незначними.

У той же час у другому випадку зупинка підприємства може призвести до набагато більших втрат. Наприклад, у випадках, коли є загроза життю працюючих, державний комітет з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду має право зупинити діяльність відповідних підприємств. Враховуючи те, що вітчизняних ГЗК є невелика кількість, стає можливим отримання репрезентативної вибірки по усіх цих підприємствах для визначення ймовірності зупинки їх діяльності. Далі при визначенні рівня безпеки необхідно величину втрат від зупинки діяльності підприємства помножити на ймовірність цієї зупинки.

У разі довгострокової зупинки діяльності проводиться консервація підприємства та його основних фондів. Особливо актуальною проблема консервації є для гірничорудних підприємств. Згідно з Гірничим законом України [3] консервація – припинення діяльності гірничого підприємства на невизначений строк із можливістю подальшого поновлення його роботи. Ліквідація або консервація гірничого підприємства здійснюється за проектом, затвердженим керівником гірничого підприємства, який включає соціально-економічне обґрунтування, технічне рішення, пропозиції про можливе відновлення гірничих робіт, використання гірничих виробок, будівель, споруд іншого призначення, заходи, спрямовані на запобігання небезпечному впливу на інші підприємства, довкілля та людей, та який пройшов екологічну, технічну та інші види експертизи, а також погоджений в установленому законодавством порядку з органами гірничого нагляду, органами місцевого самоврядування та іншими заінтересованими органами.

Працівники гірничого підприємства, що підлягає ліквідації або консервації, отримують компенсаційні виплати у разі звільнення, а також користуються пільговими умовами праце-

влаштування і професійної перепідготовки та іншими соціальними гарантіями, передбаченими законами України. Працівникам, які звільнені з гірничих підприємств у зв'язку з їх ліквідацією або консервацією і зареєстровані у державній службі зайнятості в установленому законодавством порядку та проходять професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, за період навчання здійснюється доплата до розміру тарифної ставки за попереднім місцем роботи. Працівникам гірничих підприємств, які звільняються у зв'язку з виходом на пенсію при ліквідації або консервації гірничого підприємства, виплачується компенсація, передбачена колективним договором (галузевою угодою). Розмір такої компенсації встановлюється залежно від стажу роботи працівника.

Згідно з Положенням про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств [13] у разі консервації також здійснюються відповідні заходи і відносно збереження основних фондів.

У Малій гірничій енциклопедії [8] розрізняються суха і мокра консервація. При сухій консервації шахтні водовідливні засоби продовжують працювати, а гірничі виробки підтримують у стані, придатному для експлуатації з проведенням відповідних засобів безпеки. Всі основні виробки періодично оглядаються і в необхідних випадках перекріплюються; огляд і ремонт гірничих виробок проводиться при нормальних умовах вентиляції і пересування (транспортування) виробками. При сухій консервації шахт, небезпечних за газом, здійснюється провітрювання гірничих виробок за рахунок загальношахтної депресії і контроль за вмістом газу у виробках.

При мокрій консервації робота водовідливу припиняється і виробки затопляються. Всі механізми і обладнання видаються на поверхню. При веденні відкритих гірничих робіт консервуються тільки окремі дільниці діючих кар'єрів. Заходи по консервації направлені на збереження і підтримку на цих дільницях бортів, робочих уступів, запобіжних і транспортних берм.

Таким чином, у разі консервації окрім втраченого прибутку втрати підприємства включають умовно-постійні витрати на збереження і підтримку у робочому стані основних фондів, консервацію шахт тощо. Отже, у разі консервації або ліквідації втрати для підприємства набагато більші та впливають і на інші види безпеки.

Розглянемо методичні підходи до оцінки рівня безпеки праці. Згідно із Законом України «Про охорону праці» [7] роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

У разі якщо є загроза життю працюючих, посадові особи центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці мають право забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень. Слід зазначити, що за весь період існування вітчизняних ГЗК не було

випадків їх повного закриття або консервації внаслідок порушення законодавства про охорону праці. Мали місце лише короткотермінові зупинки роботи у разі нещасних випадків, але підприємство в цілому продовжувало працювати в звичайному режимі. Тому ймовірність консервації ГЗК з цієї причини дорівнює нулю. Отже, доцільно проводити лише оцінку безпеки праці за умови сплати штрафів.

Будь-які загрози можуть мати як прямий, так і непрямий вплив на рівень безпеки. Непрямий вплив загроз безпеки праці на рентабельність діяльності підприємств відсутній, у той же час зниження безпеки праці суттєво впливає на репутацію підприємства та, відповідно, на його ринкову вартість.

Також загрози безпеки праці мають прямий вплив на рівень безпеки. Пропонуємо при оцінці безпеки праці встановлювати величину прямих втрат прибутку на рівні штрафів за порушення зовнішніх нормативів, встановленими різноманітними державними органами: державним комітетом з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, державними органами з питань пожежної безпеки, гігієни праці тощо.

Згідно із Законом України «Про охорону праці» [7] за порушення законодавства про охорону праці підприємства притягаються органами державного нагляду за охороною праці до сплати штрафу, який не може перевищувати 5% місячного фонду заробітної плати підприємства.

Отже, відносно загальної величини вартості підприємства зазначений штраф є незначним, що не може суттєво вплинути на результати загальної оцінки безпеки. Тому в даному випадку пропонуємо проводити локальну оцінку рівня безпеки праці, яка дорівнює відхиленню відповідних капіталізованих величин штрафів:

$$B_{\text{Плок}} = 1 - \frac{Ш_{\text{факт}} - Ш_{\text{мін}}}{Ш_{\text{макс}} - Ш_{\text{мін}}}, \quad (5)$$

де $Ш_{\text{факт}}$, $Ш_{\text{макс}}$, $Ш_{\text{мін}}$ – фактична, максимальна та мінімальна величина штрафу, відповідно, грн.

Максимальна сума штрафів з охорони праці становить 5% місячного фонду заробітної плати підприємства, мінімальний штраф дорівнює нулю.

У табл. 1 наведено результати оцінки безпеки праці для вітчизняних ГЗК за 2009 рік. Сума фактично сплачених штрафів встановлена на підставі звітів по наглядовій діяльності Криворізького гірничопромислового територіального управління Держгірпромнагляду за 2007–2010 роки [2].

Як видно з табл. 1, у всіх підприємств локальний показник безпеки праці знаходиться приблизно на одному рівні (0,95–0,97). Найгірший локальний показник безпеки праці

у ВАТ «Полтавський ГЗК» – 0,954. Це пов'язано з тим, що у цього підприємства одна з найбільших сум фактично сплачених штрафів (56 тис. грн.). Найкращий локальний показник безпеки праці у ВАТ «Північний ГЗК» (0,968).

Отже, штрафи за порушення законодавства про охорону праці є незначними у всіх вітчизняних ГЗК, тому за умови сплати штрафів можна говорити про високий рівень безпеки праці.

Що стосується кадрової безпеки, безпосередній вплив її на рентабельність діяльності підприємства виявити складно. Це пов'язано з тим, що витрати на навчання і розвиток персоналу приносять віддачу лише у довгостроковій перспективі, а у короткостроковому періоді, навпаки, призводять до зниження прибутку. В той же час кваліфікація керівництва підприємства є однією з найважливіших складових репутації підприємства, тому вплив даного виду безпеки може враховуватись за умови визначення впливу репутації на ринкову вартість підприємства.

Ще одним різновидом соціально-економічної безпеки є інформаційна безпека. Інформаційну безпеку, на відміну від безпеки праці, повністю визначають внутрішні нормативи, встановлені самим підприємством.

Загрози інформаційній безпеці виникають у разі затримок у отриманні інформації або отриманні неякісної та неповної інформації про діяльність підприємства. Прямі втрати виникають у разі отримання неактуальної інформації на суму витрат, пов'язаних із підготовкою відповідних документів та звітів, на суму штрафів податкової інспекції у разі несвоечасного та неякісного нарахування та перерахування податків у бюджет, на суму втраченого прибутку від простоїв наслідок затримок у оформленні документів з оплати та відвантаження матеріально-енергетичних ресурсів, а також на суму втраченого прибутку від використання систем електронної комерції в мережі Інтернет. Непрямий вплив може бути визначений через регресійну залежність рентабельності від продуктивності праці користувачів інформаційної системи. Крім того, використання інформаційних систем з вільним доступом для акціонерів збільшує прозорість діяльності підприємства, а отже, і його привабливість для інвесторів.

Проведемо оцінку інформаційної безпеки вітчизняних ГЗК. На трьох з них, що відносяться до холдингу «Метінвест» (ВАТ «Північний ГЗК», ВАТ «Центральний ГЗК» та ВАТ «Інгулецький ГЗК»), з 2005 року впроваджується інформаційна система SAP for Mining. Як відмічається у [1], вартість лише програмного забезпечення складає приблизно 23 млн. грн., а з

Таблиця 1. Результати локальної оцінки безпеки праці вітчизняних ГЗК за 2009 рік

Показник	ВАТ «ПівнГЗК»	ВАТ «ЦГЗК»	ВАТ «ІнГЗК»	ВАТ «ПівдГЗК»	ВАТ «ПолтГЗК»
Місячний фонд оплати праці, тис. грн.	25359	18657	23947	20638	24230
Максимальна сума штрафів за порушення законодавства про охорону праці, тис. грн.	1268	933	1197	1032	1211
Сума фактично сплачених штрафів за порушення законодавства про охорону праці, тис. грн.	40	31	49	38	56
Локальний показник безпеки праці, частки од.	0,968	0,967	0,959	0,963	0,954

Таблиця 2. Результати оцінки інформаційної безпеки вітчизняних ГЗК за 2009 рік

Показник	ВАТ «ПівнГЗК»	ВАТ «ЦГЗК»	ВАТ «ІнГЗК»
Операційний прибуток, тис. грн.	2015790	596077	1644434
Операційні витрати, тис. грн.	8052266	3858693	8366439
Рентабельність операційної діяльності, %	25,0%	15,4%	19,7%
Збільшення рентабельності за рахунок впровадження інформаційної системи, %	10%	10%	10%
Збільшення операційного прибутку, тис. грн.	805227	385869	836644
Ринкова вартість підприємства, тис. грн.	10064952	3056375	7378199
Коефіцієнт капіталізації, частки од.	0,24	0,24	0,24
Капіталізовані вигоди, тис. грн.	3355111	1607789	3486016
Вартість підприємства за умови одержання вигод від впровадження інформаційної системи, тис. грн.	13420063	4664164	10864216
Показник інформаційної безпеки, частки од.	0,75	0,66	0,68

урахуванням витрат на закупівлю та встановлення спеціалізованого обладнання – 60 млн. грн. Це один із найбільших інвестиційних проектів у галузі інформаційних систем не лише в Україні, а й у світовій практиці. Результати розрахунків показників інформаційної безпеки наведено у табл. 2.

За розрахунками керівництва холдингу «Метінвест», впровадження інформаційної системи SAP for Mining на інших підприємствах гірничорудної промисловості дозволило отримати підвищення рентабельності діяльності на 10% [1]. На ВАТ «Північний ГЗК», ВАТ «Центральний ГЗК» та ВАТ «Інгулецький ГЗК» планують отримати такі ж показники. Отже, економічна вигода від впровадження інформаційної системи на цих підприємствах визначається у збільшенні рентабельності діяльності на 10%. Враховуючи суттєву величину вигід по інформаційній безпеці, проведемо загальну оцінку рівня безпеки.

Як видно з табл. 2, за рахунок впровадження інформаційної системи у 2009 році операційний прибуток ВАТ «Північний ГЗК» збільшується на 805 млн. грн. У результаті показник інформаційної безпеки становить 0,75, що свідчить про середній рівень безпеки. На інших підприємствах показники також знаходяться на середньому рівні.

Висновки

Таким чином, загрози безпеці праці, кадровій та інформаційній безпеці мають як прямий, так і опосередкований вплив на соціально-економічну безпеку підприємства. Прямий вплив безпеки праці та кадрової безпеки вимірюється штрафними санкціями за порушення законодавства та втратами, що виникають у разі зупинки підприємства. Опосередкований вплив зазначених загроз реалізується через репутацію підприємства, що впливає на його ринкову вартість. Рівень інформаційної безпеки визначається на основі стандартів, встановлених підприємством самостійно. За результатами проведеної оцінки встановлено, що гірничо-збагачувальні комбінати України мають достатньо високий рівень соціально-економічної безпеки, оскільки фактів зупинки цих підприємств протягом історії їх існування не було, а розміри штрафних санкцій за порушення законодавства є незначними порівняно з обсягами реалізації та вартістю ГЗК.

Література

1. Алексеева А. Когда счет идет на секунды // Компаньон – 2006. – №15. – С. 28–30.
2. Аналіз налядової діяльності по Криворізькому гірничопромислому теруправлінню Держгірпромнагляду за 2007–2010 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnopr-krog.dp.ua/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=5&Itemid=45
3. Гірничий Закон України №1127–XIV від 06.10.99 р. // Відомості Верховної Ради України – 1999. – №50. – Ст. 433.
4. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф., Новіков В. М., Пасхавер Б.Й. Соціальна безпека: теорія та українська практика. – К.: КНЕУ, 2006. – 291 с.
5. Губарев О.О. Економічна безпека / Харківський національний економічний ун-т. – Х.: КНЕУ, 2007. – 60 с.
6. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
7. Закон України «Про охорону праці» №964–IV від 19.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України – 1992. – №49. – Ст. 668.
8. Мала гірнича енциклопедія. Т. 1 / За ред. В.С. Білецького. – Донецьк: «Донбас», 2004. – 640 с.
9. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. – К.: КВІЦ, 1999. – 463 с.
10. Новікова О.Ф., Покотиленко Р.В. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення: монографія / НАН України; Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2006. – 407 с.
11. Паламарчук В.М. Економічні перетворення і соціальна безпека / Національний ін-т стратегічних досліджень. – К., 1996. – 64 с.
12. Палій Н.С. Соціальна безпека непрацездатного населення: сутність, стан і перспективи реформування: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2006. – 16 с.
13. Положення про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств. Затв. постановою КМУ №1183 від 28.10.97 // Офіційний вісник України – 1997. – №44. – С. 28–39.
14. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект: моногр.. – К.: Книжкове видавництво НАУ, 2007. – 436 с.